

KKK

NR 3

6 lipca 2013 r.

*Egzemplarz
bezpłatny*

KROTOSZYŃSKI KURIER KOLEJOWY

„Krasnal” odwiedza Krotoszyn!

W sobotnie przedpołudnie **6 lipca 2013 r.** o godz. **10:46** do stolicy powiatu krotoszyńskiego zawita nowy pociąg turystyczny o nazwie „**Krasnal**”. Jego trasa wiedzie od Poznania Gł. przez Krotoszyn do Wrocławia Gł. (powrót przez Leszno). Organizatorem pociągu, podobnie jak i dwóch pozostałych, które odwiedziły miasto 8 czerwca 2013 r. („Ziemianin” i „Biskupianin”), jest Instytut Rozwoju i Promocji Kolei w Poznaniu.

„**Krasnal**” na krotoszyńskiej stacji przebywać będzie równą godzinę, podczas której nastąpi widowiskowe uzupełnianie wody w zabytkowym parowozie 01-49. Dla miłośników kolei (i nie tylko) będzie to znakomita okazja by móc w pełni podziwiać tę wspaniałą maszynę oraz poczuć jedyną w swoim rodzaju, specyficzną mieszankę wodnej pary i gęstego dymu wydobywających się z wnętrza lokomotywy.

Starostwo Powiatowe w Krotoszynie (wydawca kuriera) oraz Towarzystwo Miłośników i Badaczy Ziemi Krotoszyńskiej wydało w związku z przyjazdem pociągu okolicznościową pocztówkę, która wraz z bieżącym numerem pisma, stanowi ciekawą gratkę dla kolekcjonerów.

Zapraszamy zatem do lektury trzeciego numeru „**Krotoszyńskiego Kuriera Kolejowego**”, który z założenia ukazuje się podczas przyjazdów do Krotoszyna pociągów turystycznych.

Grzegorz Śnieciński

Pociąg specjalny, szlak Krotoszyn – Osusz, 1988 r. (fot. Piotr Bartz)

Pociągi „Ziemianin” i „Biskupianin” uświetniły „KrotoFEST”

8 czerwca 2013 r. po raz trzeci gościł w Krotoszynie pociąg turystyczny "Ziemianin" relacji Poznań Gł. - Krotoszyn - Poznań Gł. (organizator: IRIPK). Tym razem jego przyjazd zyskał jeszcze większą oprawę, bowiem towarzyszyła mu nowa miejska impreza "KrotoFEST", czyli Festiwal Aktywnych Sąsiadów.

Nowością w stosunku do lat poprzednich było to, że po krotoszyńskiej stacji jeździła nie tylko pocziwa, lokomotywa Ol-49, ale także **dreżyna motorowa** z Bukownicy Wlkp., przywieziona i obsługiwana przez członków **Towarzystwa Miłośników Kolei Ostrzeszów - Namysłaki**. Darmowe przejazdy dreżyną cieszyły się sporym zainteresowaniem, podobnie jak nowy pociąg turystyczny "Biskupianin" relacji Krotoszyn - Krobia - Krotoszyn. Skład tego pociągu (jak i „Ziemianina”) złożony został z pięciu wagonów retro, co jeszcze bardziej podkreślało wyjątkowy charakter tego wydarzenia. Tłumy na peronach, dzieci i dorośli niecierpliwie wyczekujący pojawienia się „ciuchci”, dźwięki orkiestry i wreszcie wspaniały widok ukazującej się na horyzoncie, spowitej jak zawsze wspaniałym pióropuszem pary, lokomotywy... Wszystko to tworzyło niezapomnianą atmosferę, sprawiało, że choć na chwilę można było się przenieść do czasów, w których drewniane ławki w wagonach były czymś zupełnie normalnym. Nawet momentami nienajlepsza pogoda nie potrafiła zepsuć kolejowego święta, które z pewnością zaliczyć można do bardzo udanych. Warto dodać, że nawet po odjeździe "Ziemianina" ludzie wciąż pytali o ten pociąg, a byli i tacy, którzy chcieli się już dziś zapisać na bilety na następny rok...

Tekst i zdjęcia: G. Śnieciński

Dworcowe metamorfozy

Wzniesiony w **1875 r.** dworzec w Krotoszynie (w związku z budową linii kolejowej Oleśnica – Gniezno) w ciągu swej długiej historii przeszedł kilka istotnych przemian. W **1905 r.** w ramach rozbudowy stacji przebudowano również budynek dworca, nadając mu bardziej reprezentacyjny wygląd. Zrezygnowano z peronu przylegającego do budynku na rzecz dwóch nowych, wyspowych, które przykryto dachami i połączono tunelem podziemnym. Kolejna, tym razem zasadnicza zmiana wyglądu dworca, miała miejsce na przełomie lat 60. i 70. XX w., kiedy to obiekt uległ ogólnopolskiemu trendowi modernizacji budynków kolejowych. Zniknął wówczas jego zabytkowy charakter, pełen dawnego uroku i klimatu starego dworca. Przebudowany obiekt oddano do użytku na „Dzień Kolejarza” **15 września 1970 r.** i w tym kształcie funkcjonuje on do dziś.

Źródło zdjęć: zbiory Muzeum Regionalnego w Krotoszynie oraz pocztówka Krajowej Agencji Wydawniczej

Powstanie pomnik upamiętniający ofiary nalotu niemieckiego lotnictwa w Kole 2 IX 1939 r. na pociąg ewakuacyjny z Krotoszyna

W 1939 r., w związku z możliwością wojny z III Rzeszą, przewidywano ewakuację ze „strefy wycofania” instytucji rządowych wraz z personelem. Ewakuacji podlegały również rodziny wycofujących się urzędników, z tym zastrzeżeniem, że dla rodzin nie była ona przymusowa. Planowano więc sformowanie pociągów ewakuacyjnych dla urzędników i ich rodzin (wojskowych, policjantów, kolejarzy, pocztowców itp), które miały dotrzeć na przewidywane zaplecze frontu. Wraz z wycofującymi się urzędnikami wywiezieniu podlegały najważniejsze akta urzędowe, gotówka, najbardziej cenne mienie państwowe itd. Ludzi i mienie z powiatu krotoszyńskiego planowano rozmieścić w województwie lwowskim. Pociąg odjechał z Krotoszyna 1 września w godzinach popołudniowych, jego trasa prowadziła przez Koźmin, Jarocin, Konin. 2 września ok. godziny 15.00 podczas postoju w pobliżu dworca kolejowego w Kole został najpierw zbombardowany przez samoloty niemieckie, a następnie pasażerowie pociągu zostali ostrzelani przez lotników z broni pokładowej. Z tego transportu zginęło co najmniej sto kilkadziesiąt osób oraz dalszych kilkadziesiąt, które zmarły z powodu ran w szpitalu w Kole. Dalsza trasa pociągu wiodła przez Warszawę do miejscowości Narol pod Lwowem.

Poszukiwanie ofiar nalotu jest związane z planowaną budową pomnika na cmentarzu parafialnym w Kole, na zbiorowej mogile (3 X 2012 r. wybrano już projekt tego pomnika w konkursie zorganizowanym przez władze Koła). Ważnym elementem pomnika będą tablice z nazwiskami ofiar, stąd podjęta akcja ustalania i weryfikacji tych nazwisk.

Szukając nazwisk ofiar niemieckiego nalotu na pociąg ewakuacyjny z Krotoszyna, zgromadziliśmy już dane ponad stu osób, które zginęły w Kole 2 IX 1939 r. Brakuje jeszcze nazwisk 25, może 50 osób. Najważniejszym dla nas źródłem danych jest wyciąg z księgi aktów zgonu z USC w Kole sporządzony 29 kwietnia 1959 r., znajdujący się w zbiorach Muzeum Regionalnego im. H. Ławniczaka w Krotoszynie.

Z dokumentu wynika, że 3 września 1939 r. w kancelarii parafii św. Krzyża w Kole zjawiał się st. przod. policji Antoni Gąsiorkiewicz i oświadczył, że pochowano tego dnia w zbiorowej mogile zwłoki 100 ofiar, które zginęły w czasie bombardowania przez samoloty niemieckie stacji kolejowej w Kole (A. Gąsiorkiewicz w piśmie z 18 listopada 1959 r. podaje liczbę ofiar 111).

Otrzymaliśmy informacje (fotografie, relacje własne czy rodziny) od rodzin osób, które zginęły lub osób, które przeżyły nalot lotnictwa niemieckiego na pociąg ewakuacyjny z Krotoszyna. Pozwoliły one uzupełnić listę ofiar o osoby dotychczas nieznanne, ustalić poprawną pisownię nazwisk, uzupełnić ich imiona, czy potwierdzić nazwiska już znane z innych źródeł.

Prosimy o dalszą pomoc w uzupełnianiu listy ofiar, w odtwarzaniu dziejów tego transportu, dalszych losów rodzin ewakuujących się tym pociągiem.

W Urzędzie Miejskim w Krotoszynie 28 maja br. odbyło się kolejne już spotkanie związane z upamiętnieniem ofiar nalotu na pociąg ewakuacyjny. W spotkaniu wzięli udział: Tomasz Nuszkiwicz – sekretarz Urzędu Miejskiego w Kole, Grzegorz Mokrzycki – przewodniczący Stowarzyszenia Przyjaciół Miasta Koła nad Wartą, Kazimierz Kasperkiewicz – regionalista, Ryszard Czuske – Zastępca Burmistrza Krotoszyna, Franciszek Marszałek – dyrektor Departamentu Inżynierii Miejskiej, Michał Kurek – naczelnik Wydziału Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska i Rolnictwa, Jerzy Janicki – Z-ca Naczelnika Wydziału Oświaty i Spraw Społecznych oraz historyk- regionalista Antoni Korsak – Prezes Towarzystwa Miłośników i Badaczy Ziemi Krotoszyńskiej. Ustalono wspólne zorganizowanie 11 września br. konferencji w Krotoszynie przez Burmistrzów Koła i Krotoszyna oraz wspomniane towarzystwa regionalne, z udziałem osób, które przeżyły nalot na pociąg ewakuacyjny, rodzin ofiar, młodzieży z obu miast itd. Przedyskutowano również dalsze wspólne działania zmierzające do budowy pomnika na cmentarzu parafialnym w Kole, aby uczcić godnie ofiary nalotu 2 września 2014 r. w 75 rocznicę tego tragicznego wydarzenia.

Dane kontaktowe zespołu historyków – regionalistów:

- ❖ **Edward Jokiel:** tel. 693 996 966, e-mail: jokieledward@op.pl
- ❖ **Antoni Korsak:** tel. 514 312 848, e-mail: akorsak@poczta.fm
- ❖ **Michał Pietrowski:** tel. 694 621 289, e-mail: piedad@wp.pl

Antoni A. Korsak

Stacja Krotoszyn, 1985 r. (fot. Piotr Bartz)

Powiat Krotoszyński zaprasza!

Turyści pragnący zapoznać się z regionem z pewnością znajdą tu coś dla siebie. Oprócz licznych i ciekawych zabytków architektury, warto spojrzeć również na to, co oferuje matka – natura.

W czasie letnich wędrowek po Ziemi Krotoszyńskiej na bliższe poznanie z pewnością zasługują, znajdujące się na terenie Nadleśnictwa Krotoszyn, rezerваты przyrody:

Powiat Krotoszyński

- ❖ **Baszków** – rezerwat florystyczny (paproć – długosz królewski), powierzchnia 3,97 ha;
- ❖ **Buczyna Helenopol** – rezerwat leśny, powierzchnia 42 ha;
- ❖ **Dąbrowa Smoszew** – rezerwat leśny, powierzchnia 13,46 ha;
- ❖ **Miejski Bór** – rezerwat florystyczny, powierzchnia 28,9 ha;
- ❖ **Mszar Bogdaniec** – rezerwat ścisły florystyczny, powierzchnia 22 ha;

Utworzony w 1993 roku obszar chronionego krajobrazu **Dąbrowy Krotoszyńskie Baszków – Rochy** o łącznej powierzchni 324 km², częściowo leży na terenie powiatu krotoszyńskiego. Znajduje się tu trzynaście drzew pomnikowych i cztery pomnikowe głązy narzutowe.

Do wspaniałych leśnych zakątków można się dostać poprzez równie atrakcyjne piesze szlaki turystyczne:

- ❖ **Ekologiczna ścieżka przyrodnicza** (4,3 km) - wiedzie przez dwa rezerваты: Mszar Bogdaniec i Baszków;
- ❖ **Szlak zielony Krotoszyn – Zduny** (12,2 km) – prowadzi m.in. przez Las Miejski;
- ❖ **Szlak żółty Krotoszyn – Sulmierzyce** (17,6 km) – spotkać tu można głąz narzutowy i Dąb Rozdrażewskich;
- ❖ **Szlak czerwony Krotoszyn – Baszków** (15,3 km) – rezerваты: Mszar Bogdaniec i Baszków;

Oprócz szlaków pieszych wytyczono także szlaki rowerowe: **Wokół Krotoszyna** (czarny, 44,1 km) oraz **Krotoszyńskie Dąbrowy** (zielony, 39,3 km). Zapraszamy!

Krotoszyński Kurier Kolejowy – pismo ukazujące się z okazji przyjazdu do Krotoszyna pociągów turystycznych (org. IRiPK).

Wydawca: Starostwo Powiatowe w Krotoszynie. Współpraca: TMiBZK. Wszelkie uwagi i sugestie prosimy kierować na adres e-mail: k.kurier.k@o2.pl www.facebook.com/pages/Krotoszyński-Kurier-Kolejowy © G. Śnieciński, Krotoszyn, lipiec 2013'